

ZAMONAVIY GINEKOLOGIYADA DIAGNOSTIKA VA DAVOLASH USULLARI

Azimova Ruxshonaxon

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 23.09.2025

Revised: 24.09.2025

Accepted: 25.09.2025

KALIT SO'ZLAR:

Ginekologiya,
zamonaviy diagnostika,
mini-invaziv jarrohlik,
ultratovush,
kolposkopiya,
Laparoskopiya,
Histeroskopiya,
O'zbekiston.

Ushbu maqolada zamonaviy ginekologiyada qo'llanilayotgan ilg'or diagnostika va davolash usullari tahlil qilinadi. Ayollar salomatligini saqlash va reproduktiv tizim kasalliklarini erta aniqlash zamonaviy texnologiyalarning keng qo'llanilishi bilan uzviy bog'liq. Molekulyar biologiya, genetika, vizualizatsiya va mini-invaziv jarrohlik kabi sohalaridagi yutuqlar tufayli ginekologik kasalliklarni aniqlash va davolash samaradorligi oshmoqda. Shuningdek, maqolada O'zbekistonda bu sohadagi amaliyot holati va rivojlanish istiqbollari yoritiladi.

Ginekologiya — ayollar reproduktiv tizimining sog'lig'i, kasalliklari va ularning profilaktikasi bilan shug'ullanuvchi muhim tibbiy yo'nalishdir. So'nggi yillarda ushbu sohada texnologik taraqqiyot tufayli kasalliklarni erta aniqlash va zamonaviy usullar orqali davolash imkoniyatlari keskin oshdi. Diagnostika vositalarining sezuvchanligi, davolash usullarining aniqligi, bemor salomatligiga minimal ta'sir ko'rsatadigan usullar keng joriy etilmoqda. Ayniqsa, ayollarda bepustlik, endometriozi, mioma, saraton va yallig'lanish kasalliklarini erta bosqichda aniqlash imkoniyatlari sezilarli darajada kengaymoqda.

Bugungi kunda ginekologik kasalliklarni erta aniqlash va samarali davolashda zamonaviy tibbiy texnologiyalar va yondashuvlarning o'рни beqiyosdir. Ginekologiyada an'anaviy tekshiruvlardan tashqari, ilg'or diagnostika vositalari, vizualizatsiya usullari, laborator tekshiruvlar, mini-invaziv jarrohlik, gormonal terapiya va genetik tahlillar keng qo'llanilmoqda. Ayollar salomatligi, ayniqsa reproduktiv tizim kasalliklarini aniqlashda

yuqori aniqlikka ega bo'lgan zamonaviy texnologiyalar asosida ishlovchi usullar muhim ahamiyat kasb etadi. Ultratovush tekshiruv (UZI) eng xavfsiz, arzon va keng qo'llaniladigan vosita bo'lib, bachadon, tuxumdon, endometriy holatini tezkor va batafsil baholash imkonini beradi. Ayniqsa transvaginal UZI bachadon va tuxumdon kasalliklarini aniqlashda sezuvchan hisoblanadi.

Kolposkopiya bachadon bo'yni epitel to'qimalarini kengaytirilgan holda ko'rib chiqish orqali displaziya va saratonning erta belgilarini aniqlash imkonini beradi. Bu usul biopsiya bilan birga ishlatilganda o'ta samarali hisoblanadi. Histeroskopiya esa bachadon bo'shlig'i ichidagi patologiyalarni – poliplar, miomalar, sinexiyalar, giperplaziya kabi holatlarni aniqlashda foydalaniladi. Histeroskopik tekshiruvlar operativ davolash bilan birgalikda o'tkazilishi mumkin, bu esa bemorni takroriy operatsiyalardan asraydi. Shuningdek, laparoskopiya ayol jinsiy a'zolarining tashqi holatini baholashda, tuxumdon kistalari, endometrioiz, bepustlik va homiladorlikka aloqador asoratlarni aniqlashda eng muhim diagnostik vositalardan biridir. U orqali davolash operatsiyalari ham amalga oshiriladi.

Laborator tekshiruvlarda gormonal profilni aniqlash, ya'ni FSH, LH, estradiol, progesteron, prolaktin, AMH kabi ko'rsatkichlarni o'lchash orqali ayolning gormonal holati baholanadi. Bu, ayniqsa, bepustlik, hayz buzilishlari va menopauza holatlarini tahlil qilishda dolzarbdir. Molekulyar biologik tahlillar, xususan, HPV (inson papilloma virusi) tahlillari bachadon bo'yni saratoni xavfini aniqlashda keng qo'llanilmoqda. Genetik tahlillar, masalan, BRCA1/2 mutatsiyalarini aniqlash, tuxumdon va ko'krak saratoni xavfini oldindan bilish imkonini beradi.

Zamonaviy davolash yondashuvlari esa, avvalo, kam invaziv (kesiksiz yoki kichik kesmalar bilan bajariladigan) jarrohlik amaliyotlariga asoslanmoqda. Laparoskopik va histeroskopik operatsiyalar og'riqsiz, qon ketishini kamaytiruvchi, tez tiklanishga imkon beruvchi afzalliklarga ega. Tuxumdon kistalari, bachadon miomalari, endometrioiz o'choqlari, poliplar va boshqa ko'plab patologiyalar bunday usullar orqali olib tashlanadi. Operatsiyalardan so'ng bemorlar odatda bir necha kun ichida normal holatga qaytadi.

Robotlashtirilgan jarrohlik tizimlari, ayniqsa rivojlangan mamlakatlarda, murakkab operatsiyalarni, xususan onkologik ginekologiyada keng qo'llanilmoqda. Ushbu tizimlar yordamida to'qimalarni aniq kesish, qon tomirlarni saqlab qolish, sezilarli darajada aniqlik bilan operatsiya o'tkazish imkoniyati mavjud. Shu bilan birga, ginekologik muammolarni davolashda gormonal terapiya ham muhim o'rin egallaydi. Gormonlar asosida tuzilgan dorilar hayz davrining buzilishi, endometrioiz, giperplaziya, bepustlik va menopauza bilan bog'liq simptomlarni yengillashtirishda qo'llaniladi.

Bepushtlik muammosi bo'yicha esa zamonaviy reproduktiv texnologiyalar — sun'iy urug'lantirish (IVF), ICSI, donor tuxum va embrionlar bilan ishlash kabi usullar ayollar uchun katta imkoniyatlarni yaratmoqda. Ushbu texnologiyalar O'zbekiston amaliyotida ham bosqichma-bosqich joriy etilmoqda va har yili minglab juftliklar farzandli bo'lish baxtiga erishmoqda. Shu bilan birga, ayollar salomatligida yallig'lanish kasalliklarini o'z vaqtida aniqlash va davolash ham katta ahamiyatga ega. Bunda zamonaviy antibiotikoterapiya, fizioterapiya va immunoterapiya vositalari keng qo'llaniladi.

Onkologik kasalliklar bo'yicha esa, ayniqsa tuxumdon, bachadon va bachadon bo'yni saratonlarida nishonli terapiya, immunoterapiya va individual yondashuvlar asosida tuzilgan davolash rejimlari qo'llanilmoqda. Bu esa sog'lom to'qimalarga minimal zarar yetkazgan holda, bevosita o'sмага qarshi kurashish imkonini beradi. Shu bilan birga, skrining dasturlari, ayniqsa 35 yoshdan oshgan ayollar uchun muntazam ravishda PAP-test va HPV testlar o'tkazish orqali saratonni erta aniqlash imkonini beradi.

O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimi ham bu boradagi zamonaviy yondashuvlarni bosqichma-bosqich joriy etmoqda. Respublikadagi perinatal markazlar, ayollar maslahatxonalari, shifoxonalar va xususiy klinikalar zamonaviy UZI, laparoskopiya, genetik tahlil, skrining tekshiruvlarini amalga oshirish uchun zarur texnika bilan ta'minlanmoqda. Ayni paytda shifokorlar malakasini oshirish, diagnostik vositalarni hududlar bo'yicha teng taqsimlash, skrining dasturlarni keng joriy qilish, aholining tibbiy savodxonligini oshirish ustuvor vazifalardan biridir.

Yuqoridagilardan kelib chiqadiki, zamonaviy ginekologiyada diagnostika va davolash texnologiyalari ayollar salomatligini mustahkamlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ular yordamida kasalliklarni erta aniqlash, asoratlarni kamaytirish va ayollarni reproduktiv salohiyatini saqlab qolish mumkin bo'lmoqda. Davolash jarayonlarining individual yondashuv asosida olib borilishi, mini-invaziv usullarning kengayishi va yuqori aniqlikdagi diagnostika vositalarining joriy qilinishi bu sohaning istiqbolli rivojlanishini ta'minlaydi.

Zamonaviy ginekologiyada diagnostika va davolash usullarining rivojlanishi ayollar salomatligini muhofaza qilishda muhim burilish yasamoqda. Yangi texnologiyalarning keng qo'llanilishi tufayli kasalliklarni erta aniqlash, individual davolash yondashuvlari va mini-invaziv operatsiyalar kengayib bormoqda. Ayniqsa, ultratovush, laparoskopiya, molekulyar testlar va genetik tahlillar asosida tashxis qo'yish ginekologik kasalliklarni samarali davolash imkonini yaratmoqda. Shuningdek, onkologik kasalliklarda skrining va nishonli terapiyaning joriy etilishi ayollar umrining sifati va davomiyligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. O'zbekistonda ham bu borada sezilarli qadamlar qo'yilgan bo'lib, diagnostik

infratuzilmaning yaxshilanishi, malakali mutaxassislar tayyorlanishi va xalqaro tajribalarning tatbiqi orqali ginekologiya sohasining barqaror rivojlanishi kuzatilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. (2023). “Ayollar salomatligini muhofaza qilish konsepsiyasi”.
2. FIGO (International Federation of Gynecology and Obstetrics). (2022). “Guidelines on Gynecologic Cancer Management”.
3. World Health Organization (WHO). (2021). “Women’s Health and Clinical Guidelines”.
4. Akramova, G. (2021). “Zamonaviy ginekologik diagnostika vositalari va ularning samaradorligi”. Toshkent Tibbiyot Akademiyasi jurnali, №3, 45–52-betlar.
5. Karimova, N., & Yuldasheva, M. (2020). “Reproduktiv salomatlik va zamonaviy davolash yondashuvlari”. “Tibbiyot va Innovatsiyalar” jurnali, №4, 30–36-betlar.
6. ACOG (American College of Obstetricians and Gynecologists). (2023). “Recommendations for Routine Gynecologic Care”.
7. Ginekologiya. Darslik / M. R. Vohidov, R. Karimov. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
8. Laparoscopy in Gynecology: Techniques and Outcomes. Elsevier Publishing, 2020.
9. WHO. (2020). “HPV and Cervical Cancer Screening Programmes”.
10. Reproductive Health Technologies Project. (2021). “Advances in Fertility Treatment and Assisted Reproductive Technologies”.